

Uitvoeringsagenda

'Bermbeheer en circulair verwaarden Zuid-Holland' 2025-2026

Van Bermgras tot bouw materiaal en bodemproduct

In Zuid-Holland werken we toe naar een volledig circulaire samenleving in 2050. Door afval te voorkomen, bestaande grondstoffen en materialen opnieuw te gebruiken en nieuwe, circulaire productieketens te realiseren worden we minder afhankelijk van schaarse grondstoffen en beperken we schade aan het klimaat, de biodiversiteit, het milieu en onze gezondheid.

In Greenhub Zuid-Holland werken overheden, groenaannemers, marktpartijen en kennisinstellingen samen in de ontwikkeling van grondstoffenketens op basis van maaisel dat vrijkomt uit beheer van de openbare ruimte. Dit doen wij vanuit een gezamenlijke ambitie:

Een circulaire regio waarin ondernemer, burger en recreant zich thuis voelen en ecologische en economische waarden met elkaar in balans zijn.

In het realiseren van deze ambitie zien wij een aantal uitdagingen:

- Daar waar grijs, groen en blauw elkaar treffen heeft de natuur het zwaar.
- Er is behoefte aan kennis en handvatten om de transitie van traditioneel naar ecologisch bermbeheer mogelijk te maken.
- Zwerfafval staat de circulaire verwaarding van maaisel in de weg.
- Het is een uitdaging om zelfstandig een circulaire grondstofketen te realiseren.

[Naam organisatie] stelt zich achter de ambitie en ziet de kans deze ambitie versneld te realiseren door samen te werken in de regio. Door deelname aan de Uitvoeringsagenda 'Bermbeheer en circulair verwaarden in Zuid-Holland' geven wij concreet invulling aan deze samenwerking. Onze organisatie doet graag mee aan de volgende activiteiten van de Uitvoeringsagenda.

Wij tekenen voor deze agenda!

.....

Groenbeheer - kennis en handvatten

- ☐ Provinciebrede uitrol van ecologisch beheer door kennis en handvatten te delen
- ☐ De ontwikkeling van een standaard bestek t.a.v. het circulair aanbesteden van groendiensten
- ☐ Ontwikkeling van een slimme maaiaarm voor het detecteren en verwijderen van zwerfvuil
- ☐ Kleurrijke kilometer: harmonisatie ecologisch beheer

Circulair verwaarden van maaisel

- ☐ Deelname in realisatie jaarlijkse maaiselketen: verwaarding richting bodem en bouw
- ☐ Vraagactivatie: stimuleren gebruik biobased producten in bouw en bodem in de regio
- ☐ Virtuele Greenhub: Matchingfunctie en keuzehulp vraag & aanbod groene reststromen
- ☐ Realisatie Greenhub: bijdragen aan de kwartiermakersfase

Governance

- ☐ Ontwikkeling data platform 'De berm in kaart' voor monitoring impact en maaiselkwaliteit
- ☐ Ontwikkeling aansturingsmodel Greenhub:
 - deelname-opties
 - impact KPIs voor verwaarding en beheer

Bijlage bij Uitvoeringsagenda

INHOUDSOPGAVE	2
INLEIDING	3
OVERWEGINGEN	4
AFSPRAKEN	5
1. TEN AANZIEN VAN ECOLOGISCH BEHEER	5
2. TEN AANZIEN VAN HET GEZAMENLIJK VERWAARDEN VAN MAAISEL	5
3. TEN AANZIEN VAN DE AANSTURING VAN DE GREENHUB	6
SLOTBEPALINGEN	7
CONTACT	7

Inleiding

Sinds 2020 richt het Vernieuwersnetwerk Natuurlijke Reststromen zich op het dichtbij, hoogwaardig en meervoudig verwaarden van natuurlijk reststromen in de provincie Zuid-Holland. Vanuit het netwerk was en is geregeld de hartenkreet te horen om 'toch eindelijk eens een keer voorbij pilots te gaan' en met elkaar een weg te zoeken naar opschaling. Een door de provincie gesteunde pilot in de gemeente Nieuwkoop voor het meervoudig verwaarden van bermmaaisel, werd zo de aanleiding voor het doorbraakproject 'Grondstoffenketens op basis van natuurlijke reststromen in de regio Rijnland'.¹

Dit project, gestart in 2023, omvat een breed deelnemersveld van (semi-)overheden, groenaannemers, technologie- en marktpartijen en kennisinstellingen die samen een nieuwe visie ontwikkelen op de functies en het beheer van bermen en het creëren van nieuwe producten uit bermmaaisel. Deze nieuwe visie gaat over:

- De functies van en de grondstoffen die in en op de berm beschikbaar zijn
- Ketenontwikkeling en rendement
- Nieuwe organisatievormen en manieren van samenwerken

Het creëren van samenhang is een belangrijk aandachtspunt in het doorbraakproject. Dit geldt zowel voor de samenwerking in de keten van het verwaarden van maaaisel als in de manier waarop terreinbeherende organisaties (TBOs) omgaan met bermbeheer en het herstel van de biodiversiteit in, op en langs bermen.

Van Doorbraakproject naar Uitvoeringsagenda

In mei 2025 eindigt het doorbraakproject en gaan wij vol enthousiasme verder met onze activiteiten onder de naam 'Greenhub Zuid-Holland'! Als deelnemersveld hebben wij een Uitvoeringsagenda ontwikkeld langs drie actielijnen:

- 1. Groenbeheer, in het bijzonder van bermen;**
- 2. Circulair verwaarden van maaaisel; en**
- 3. Aansturing van de hub**

Elke deelnemer kiest de activiteiten waaraan zij deelneemt. Dit document functioneert als nadere toelichting op deze Uitvoeringsagenda. Met de totstandkoming van deze agenda is een provincie-brede samenwerking bereikt en zetten we gezamenlijk in op het versnellen van de transitie. Wij nodigen andere overheidsorganisaties en marktpartijen van harte uit ons goede voorbeeld te volgen.

¹ Voor meer informatie over dit doorbraakproject zie: <https://www.greenhub-zuidholland.nl>.

Overwegingen

Maatschappelijke uitdagingen

- 🌿 **Wij, de ondertekenaars, zetten ons in om samen bij te dragen aan een duurzame leefomgeving in de provincie.** Wij worden allemaal geconfronteerd met uitdagingen die onze leefomgeving onder druk zetten, zoals klimaatverandering, afname van de bodemkwaliteit, verlies van biodiversiteit en schaarste aan grondstoffen. Deze problemen hebben een grote impact op onze samenleving.
- 🌿 In onze verschillende rollen en vanuit onze eigen organisaties ervaren we allemaal de druk om deze uitdagingen aan te pakken. Daarom willen we de handen ineenslaan: samen leren, samenwerken en meer bereiken.
- 🌿 We willen actief bijdragen aan het versnellen van de circulaire economie en het oplossen van de 'kip-ei problemen' (PBL, ICER 2025), waaronder het tekortschieten van vraag en aanbod van circulaire grondstoffen.
- 🌿 Wij geloven dat we door elkaar te ondersteunen en praktijkvoorbeelden te ontwikkelen, we niet alleen lokaal verschil kunnen maken, maar ook in andere regio's van Nederland kunnen bijdragen aan duurzame oplossingen.
- 🌿 Met deze stap volgen we onder andere het Klimaatakkoord van Parijs, het Grondstoffenakkoord en het Aanvalsplan Landschap van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel (waaronder de 10 procent groen-blauwe dooradering).

Het beheer van bermen

- 🌿 **Wij, de ondertekenaars, erkennen de rol van bermen als dragers van de infrastructuur in ons land en als leefgebied van diverse soorten.**
- 🌿 Wij erkennen het belang van goed bermbeheer in relatie tot de vele functies van de berm, zoals het herstel van biodiversiteit, klimaatadaptatie, veiligheid, het voorkomen van schade, technische ondersteuning en gezondheid.
- 🌿 Wij willen de regionale verschillen overbruggen in de manier waarop groenbeheer wordt aanbesteed en uitgevoerd. We geloven dat harmonisatie van beheer ten goede komt aan de functies van de berm en de impact op de omgeving.
- 🌿 Door ambities op groenbeheer en het circulair verwaarden van maaisel te combineren willen wij borgen dat bermen geen productiebermen worden en dat de kwaliteit in de gehele keten toeneemt.

Verankeren resultaten doorbraakproject in de provincie

- 🌿 **Wij, de ondertekenaars, hebben kennisgenomen van de intentie van de Greenhub Zuid-Holland om een nieuwe standaard ten aanzien van bermbeheer en circulair verwaarden van maaisel te ontwikkelen en te implementeren.**
- 🌿 Greenhub Zuid-Holland draagt bij aan het realiseren van onze ambities en doelen ten aanzien van de circulaire en biobased economie. Wij zien de realisatie van een hub met een zekere schaal als essentiële schakel voor het hoogwaardig en meervoudig verwerken van reststromen, waaronder maaisel.
- 🌿 Wij zien het belang van een hub als vliegwiel om terreinbeherende organisaties te mobiliseren tot ecologisch bermbeheer over te gaan.
- 🌿 Door samen op te trekken willen we de omstandigheden en de schaal creëren die vereist zijn om een toekomstige, duurzame investering in de verwerkingsketen van maaisel te bewerkstelligen.

Afspraken

Met de ondertekening van deze Uitvoeringsagenda spreken wij met elkaar af dat we in algemene zin ernaar streven meer samenhang aan te brengen in de manier waarop wij groenbeheer uitvoeren en monitoren en in de manier waarop het vrijkomende maaisel verwaard wordt. Wij voeren dit uit aan de hand van onderstaande afspraken, met ondersteuning van het projectmanagement van Greenhub Zuid-Holland. Elke ondertekenaar kiest de activiteiten waaraan zij deelneemt, afhankelijk van wat op dit moment het meest relevant is voor zijn of haar organisatie.

1. Ten aanzien van groenbeheer, in het bijzonder bermen

Provinciebrede uitrol van ecologisch beheer door kennis en handvatten te delen:

- Wij nemen als organisatie deel aan het Kennisprogramma Bermbeheer, waarin verschillende kennisdragers uit het netwerk handvatten aanreiken om tot ecologisch beheer over te gaan.
- We stimuleren dat ecologisch beheer van bermen de nieuwe norm in Zuid-Holland wordt door het actief delen van kennis ten aanzien van beleid, uitvoering en monitoring van beheer.

De ontwikkeling van een standaardbestek ten aanzien van circulair aanbesteden van groendiensten:

- De Community of practice 'Circulair aanbesteden van groendiensten' ontwikkelt momenteel een standaardbestek. Ambities op het gebied van het verbeteren van de leefomgeving, klimaatadaptatie en circulaire economie moeten hun weerslag in dit bestek gaan vinden. Wij blijven als organisatie op de hoogte over de voortgang in dit proces en maken gebruik van de deelresultaten en het uiteindelijke standaardbestek.

Kleurrijke kilometer: integratie beheer in Groen-Blauwe dooradering:

- Wij leggen als organisatie ecologische linten aan in onze omgeving door nieuwe initiatieven te koppelen aan gevestigde private, vaak publiek ondersteunde, initiatieven in de provincie waarin ecologisch herstel en soortenrijkdom centraal staan. Hiermee behoudt elk van de initiatieven haar eigen kracht, missie en reikwijdte, maar bereiken we samen meer impact in herstel van soortenrijkdom van flora en fauna in de regio.

Ontwikkeling van een slimme maaiaarm voor het verwijderen van zwerfvuil:

- Wij dragen als organisatie bij aan de ontwikkeling van een slimme maaiaarm, in tijd, middelen of bijvoorbeeld door testlocaties beschikbaar te stellen.

2. Ten aanzien van het gezamenlijk verwaarden van maaisel

Deelname in realisatie jaarlijkse maaiselketen: verwaardiging richting bodem en bouw:

- Wij nemen als organisatie deel aan de verwaardingsketen van maaisel, die jaarlijks door de Greenhub Zuid-Holland wordt gerealiseerd, tot het moment dat de fysieke locatie is gerealiseerd. Door deelname in deze keten leren we de waarde van het maaisel als grondstof waarderen, ondervinden we wat dit betekent voor de samenwerking intern en met partners en dragen we bij aan de vereiste schaal om hoogwaardige verwaardiging mogelijk te maken. Greenhub

Zuid-Holland bespreekt met alle deelnemers hoe het proces het beste te faciliteren, zodat het goed aansluit bij de werkpraktijk van de deelnemers.

Vraagactivatie: stimuleren gebruik biobased producten in bouw en bodem:

- Als organisatie stimuleren wij de vraag naar de biobased grondstoffen die in de maaiselketen worden geproduceerd door actief de koppeling te zoeken met projecten in bodem, bouw en beheer die wij als organisatie uitvoeren.
- We spreken als deelnemende organisaties af dat de jaarlijkse maaiselketen vraaggestuurd is en passen volumes aan op de vooraf bekende marktvraag naar de producten. We hebben de intentie dat er jaarlijks een hoger volume wordt verwerkt, maar realiseren ons dat dit niet altijd lukt.

Virtuele Greenhub: Keuzehulp en matchfunctie vraag & aanbod groene reststromen

- Wij maken als organisatie graag gebruik van de Keuzehulp 'Circulair verwaarden van maaisel' die tijdens het Doorbraakproject ontwikkeld is.
- Wij maken gebruik van de makelaarsfunctie van de virtuele Greenhub in het bij elkaar brengen van vraag en aanbod naar groene reststromen.
- Wij delen met elkaar de kennis die wij opdoen in het dichtbij, meervoudig en hoogwaardig verwaarden van maaisel.

Realisatie Greenhub: Bijdragen aan de kwartiermakersfase

- Wij mandateren de stichting Greenhub i.o. als kwartiermaker van Greenhub Zuid-Holland.
- Wij dragen als organisatie bij aan de kwartiermakersfase voor realisatie van de Greenhub Zuid-Holland door de inzet van tijd en/of middelen.
- Wij nemen als organisatie deel aan de kerngroep van de Greenhub. De kerngroep is richtinggevend in en ziet toe op de opdracht van de kwartiermaker.
- *Optioneel (omcirkelen indien van toepassing):* wij zijn graag beschikbaar voor advies/ondersteuning in onderwerpen als locatiekeuze, financiering en vereiste vergunningen, maar mandateren geen kwartiermaker en kunnen vanuit onze rol niet actief deelnemen aan de kerngroep.

3. Ten aanzien van de aansturing van de Greenhub

Ontwikkeling dataplatform 'De berm in kaart' voor monitoring impact en maaiselkwaliteit

- Wij inventariseren of en hoe de demoversie van het gemeenschappelijk dataplatform 'De berm in kaart' kan worden doorontwikkeld tot een platform waar TBOs, groenaannemers en andere belanghebbenden informatie over diverse bermkwaliteiten kunnen opslaan en raadplegen.

Ontwikkeling aansturingsmodel Greenhub:

- Wij hebben kennisgenomen van het initiatief om te komen tot een Greenhub als fysieke locatie voor de meervoudige verwaarding van maaisel in Zuid-Holland. Het aansturingsmodel van deze hub gaat uit van de realisatie van een BV in handen van een door maatschappelijke waarde-gedreven stichting. Wij willen intern en met de Greenhub onderzoeken hoe wij ons willen en kunnen verhouden tot deze organisatie en hebben de intentie hier nadere afspraken over vast te leggen.
- Wij bepalen met elkaar hoe we nadere invulling geven aan het begrip 'maatschappelijke waarde-gedreven' en de daarbij behorende KPIs.

Slotbepalingen

- Nakoming van de afspraken in de Uitvoeringsagenda is niet in rechte afdwingbaar.
- De Uitvoeringsagenda geldt voor de periode vanaf de datum van ondertekening voor minimaal 1 jaar. Per jaar wordt deze stilzwijgend verlengd.
- Toetreding tot en ondertekening van de Uitvoeringsagenda staat open voor terreinbeherende organisaties², groenaannemers, groenverwerkende technologiepartijen, organisaties die biobased producten op de markt brengen, organisaties uit het relevante maatschappelijk middenveld en kennisinstellingen.
- Toetreding kan na het moment van ondertekening door schriftelijk een verzoek hiertoe in te dienen.
- De uitvoering van deze agenda wordt gefinancierd op basis van een financiële bijdragen aan stichting Greenhub i.o. Wij beschouwen dit als een statiegeld bijdrage. Bij daadwerkelijke realisatie van de verwerkingshub zal de bijdrage in mindering worden gebracht op toekomstige kosten.
- De standaard deelnemersbijdrage voor MKB bedrijven en gemeenten met minder dan 50.000 inwoners bedraagt € 2.500 ex BTW. Voor andere organisaties is de standaard bijdrage € 4.000 ex BTW. In-kind bijdragen zijn mogelijk op basis van maatwerkafspraken.
- Deelname aan de Uitvoeringsagenda kan door elke partij op ieder moment schriftelijk worden opgezegd. Hierbij blijft de agenda onverminderd gelden voor de overblijvende partijen. Binnen de context van de Uitvoeringsagenda zullen partijen na opzegging over en weer niets van elkaar te vorderen hebben.
- Dit document functioneert als bijlage bij de Uitvoeringsagenda 'Bermbeheer en circulair verwaarden van maaisel Zuid-Holland' en vormt hier een integraal onderdeel van.

Contact

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de stichting Greenhub Zuid-Holland i.o.

E info@grondstoffencollectief.nl
M 06-12969241

² Onder TBOs verstaan wij de volgende (semi-) publieke terreinbeherende organisaties: gemeenten, provincies, Rijkswaterstaat, waterschappen, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en provinciale Landschappen.